Biblioteca Națională a României. Obiective şi perspective în valorificarea patrimoniului cultural

Dr. Elena Tîrziman
Departamentul de Infomatică Aplicată,
Facultatea de Litere, Universitatea din Bucureşti;
Biblioteca Națională a României
E-mail: elena.tirziman@bibnat.ro

Dr. Elena Tîrziman este conferențiar la Departamentul de Informatică Aplicată al Facultății de Litere, Universitatea din Bucureşti şi Director General al Bibliotecii Naționale a României. Predă cursuri de informatizarea bibliotecilor şi documente electronice. Domeniile sale de cercetare sunt sisteme de informare şi documentare, informatizarea bibliotecilor, digitizerea fondurilor documentare, ştiințele informarii şi comunicării, biblioteconomia şi procesele biblioteconomice, informare şi documentare specializată.

Rezumat

Biblioteca Națională a României asigură constituirea, prelucrarea, prezervarea, conservarea, administrarea şi valorificarea patrimoniului documentar național. Prin colecțiile sale extrem de valoroase, BNR este parte a moştenirii culturale europene, o adevărată bogație culturală pentru generațiile viitoare, iar în acest sens îşi va asuma rolul de coordonator în dezvoltarea digitizării la nivelul sistemului național de biblioteci.

Biblioteca Națională a României este implicată în proiecte internaționale care au ca scop crearea de conținut digital relevant pentru memoria culturală europeană: **The European Library – TEL** (Biblioteca europeană), **Manuscriptorium** şi **ENRICH** – **E**uropean **N**etworking **R**esources and **I**nformation concerning **C**ultural **H**eritage, proiecte coordonate de Biblioteca Națională a Cehiei. Biblioteca Națională a României a contribuit la proiectele Manuscriptorium / ENRICH prin carte românească veche din perioada corespunzătoare secolelor XVI-XVII.

Cuvinte cheie: Biblioteca Națională a României, Biblioteca Digitală, proiecte, TEL, Manuscriptorium, ENRICH

BDD-A27088 © 2008 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:16 UTC)

Biblioteca Națională a României, alături de celelalte Structuri de Informare şi Documentare, trebuie să răspundă provocărilor şi exigențelor societății contemporane numită prin sintagma „Societatea Informației" şi din ce în ce mai mult, „Societatea Cunoaşterii" şi să îşi diversifice funcțiile şi atribuțiile, produsele şi serviciile oferite utilizatorilor.

În contextul globalizării informației e nevoie ca ***misiunea Bibliotecii Naționale a României*** să fie definită unitar cu misiunea celorlalte biblioteci naționale, misiune formulată prin consens în cadrul secțiunii specializate „National Libraries" a International Federation of Library Associations (IFLA) (1). Rolul bibliotecilor naționale în societate este de a capitaliza şi conserva moştenirea intelectuală națională prin organizarea, prelucrarea, accesul şi disponibilizarea, prezervarea, patrimoniului documentar național în orice media. Principiile promovate: principiul libertății de informare şi al accesului universal la informație; prezervarea moştenirii intelectuale naționale; respectarea drepturilor de proprietate intelectuală; partajarea resurselor informaționale şi documentare; promovarea rolului bibliotecilor şi bibliotecarilor în societate; promovarea legislației specifice; promovarea cooperării profesionale la nivel național şi internațional etc.

Conform Legii nr. 334 din 31 mai 2002 republicată în 2005 (2) privind bibliotecile, Biblioteca Națională a României îndeplineşte o serie de ***funcții specifice*** în cadrul Sistemului Național de Biblioteci precum şi funcții comune cu celelalte biblioteci din sistem. Prin structura şi mărimea colecțiilor deținute, prin specificul produselor şi serviciilor oferite, Biblioteca Națională a României reuşeşte să fie o bibliotecă enciclopedică dar care în egală măsură, administrează şi colecții speciale şi specializate şi răspunde celor mai diversificate nevoi de informare de la simpla lectură de loisir până la cercetarea ştiințifică fundamentală şi aplicată.

Din perspectiva atribuțiilor specifice putem vorbi de responsabilități caracteristice bibliotecilor naționale şi nu se poate vorbi de mediu concurențial. Atribuțiile privind Depozitul legal, Bibliografia Națională, Centru național de schimb, Centru național de patologie şi restaurare a documentelor, gestionarea Rezervei Naționale de Publicații, responsabilitățile metodologice, îi individualizează locul şi rolul în Sistemul Național de Biblioteci.

Din perspectiva atribuțiilor comune cu atribuțiile altor biblioteci din sistem, specializate în funcție de comunitatea deservită (şi regasită în Legea Bibliotecilor) putem vorbi de o relație de complementaritate între Biblioteca Națională şi alte tipuri de biblioteci din sitemul de biblioteci din România. Bibliotecile publice, indiferent de mărimea lor sunt alături de Biblioteca

BDD-A27088 © 2008 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:16 UTC)

Națională, parte a aceleeaşi rețele: rețeaua bibliotecilor publice, deservind utilizatori cu un profil informațional asemănător.

Pe plan internațional, Biblioteca Națională a României se regăseaşte în secțiunea specializată „National Libraries" a International Federation of Library Associations (IFLA), în Consiliul Directorilor de Biblioteci Naționale (CENL) alături de celelalte biblioteci naționale, şi îşi defineşte politica instituțională coroborând obiectivele naționale cu obiectivele definite de IFLA pentru această sectiune şi participă la proiectele şi programele specifice, inclusiv proiectul de realizare a Bibliotecii Europene (proiect început în august 2004).

Biblioteca Națională a României are o serie de ***utilizatori*** specifici.

Primul beneficiar poate fi considerat societatea românească în ansamblul său: prin constituirea, conservarea, administrarea şi valorificarea patrimoniului documentar național, Biblioteca Națională serveşte interesul național.

Distingem o categorie extrem de eterogenă a utilizatorilor persoane fizice cu interese, ocupații şi nevoi de informare diferite. Astfel, avem utilizatori cu acelaşi profil informațional cu utilizatorii bibliotecilor publice; utilizatori interesați de documente care se găsesc doar în colecțiile speciale ale Bibliotecii Naționale; utilizatori interesați de documente care nu se gasesc în țară şi care fie direct, fie prin intermediul altor biblioteci sunt beneficiari ai serviciilor de schimb internațional sau de împrumut internațional interbibliotecar etc.

O altă categorie de utilizatori, foarte specifică, o reprezintă bibliotecile din Sistemul Național de Biblioteci. (Pot fi considerați utilizatori interni, de specialitate dar în egală măsură sunt şi parteneri ai Bibliotecii Naționale). Atribuțiile de centru național metodologic, de centru național de patologie şi restaurare a publicațiilor, de constituire a bazei naționale de date în domeniul bibliologiei, elaborarea de publicații de specialitate etc, fac ca Biblioteca Națională să fie un furnizor de produse şi servicii pentru biblioteci şi bibliotecari.

Din categoria utilizatorilor persoane juridice distingem editurile, beneficiare a serviciilor de atribuire a ISBN şi ISSN şi a CIP; institutele culturale românesti din străinătate, beneficiare a susținerii din partea Bibliotecii Naționale în completarea colecțiilor lor; institute de cercetare care pot beneficia de sprijin la cerere în elaborarea unor lucrări bibliografice şi furnizarea surselor documentare din fonduri proprii sau prin împrumut intern şi internațional; de asemenea, instituții de presă, agenti economici, fundații, organizații diverse care pot apela la Biblioteca Națională pentru produse şi servicii specifice de informare şi documentare.

BDD-A27088 © 2008 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:16 UTC)

Percepţia publică şi prestigiul social şi cultural ale Bibliotecii Naţionale a României sunt date de statutul său instituţional, de atribuţiile de importanţă naţională pe care are menirea de a le îndeplini. Aşteptările beneficiarilor legate de oferta culturală a Bibliotecii Naţionale a României au în vedere accesul rapid şi facil la documentele din colecţie, diversificarea ofertei de produse şi servicii specifice şi utilizarea mediului electronic pentru informare şi documentare etc.

Dimensiunea şi profilul colecţiilor se datorează pe de o parte funcţiilor naţionale pe care biblioteca trebuie să le îndeplinească şi pe de altă parte modalităţilor diverse prin care au fost constituite: preluarea unor colecţii particulare sau instituţionale în perioada comunistă, asimilarea colecţiilor unor instituţii care au fost desfiinţate sau reorganizate, achiziţia curentă şi retrospectivă, donaţii, transfer, schimb internaţional, depozit legal. Putem vorbi de existenţa a circa 12 milioane de unităţi biblioteconomice (u.b.) mare parte necesitând prelucrare bibliografică şi înregistrarea în cataloage. Ca tipologie documentară, regăsim in colecţiile bibliotecii cărţi (carte curentă, carte veche, carte rară şi bibliofilă, incunabule), periodice (periodice curente, periodice vechi, periodice rare şi bibliofile), manuscrise (documente originale, scrise de mână sau tipărite, legate în volume sau organizate în dosare), microformate (microfilme, microfişe), documente cartografice (harţi, atlase, planuri, globuri pamanteşti), documente de muzică tipărită, documente grafice (gravuri, reproduceri de artă, stampe, studii de pictură, desene tehnice), disertaţii şi lucrări de doctorat, standarde, ghiduri, metodologii şi alte documente tehnice, documente numismatice şi filatelice, afişe şi foi volante, litografii, fotografii, documente audiovizuale şi documente electronice.

Prelucrarea documentelor din colecţiile Bibliotecii Naţionale a României se realizează după norme, metodologii şi proceduri specifice fiecărui tip de document dar în acelaşi timp unitare cu normele standard internaţionale contribuind la realizarea Bibliografiei Naţionale a României (în calitate de Agenţie bibliografică naţională) cu seriile sale cunoscute (Cărţi, albume, hărţi; Publicaţii seriale; Note muzicale, discuri, casete; Teze de doctorat; Articole din publicaţii periodice; Românica) şi creând premisele schimburilor informaţionale prin sisteme informatice specifice.

Biblioteca Naţională a României deţine două fonduri de colecţii de patrimoniu localizate în Bucureşti şi Alba Iulia (Filiala Batthyaneum)

Colecţiile speciale ale Bibliotecii Naţionale a României (3)

Nucleul ***colecţiilor speciale din Bucureşti*** l-a reprezentat o serie de fonduri anterior constituite cum ar fi: colecţiile Aşezământului Cultural Ion

BDD-A27088 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:16 UTC)

I. C. Brătianu, colecţia de documente a Muzeului Al. Saint-Georges, colecţia de documente a Fundaţiei M. Kogălniceanu, fondurile Scarlat Rosetti, fondurile Exarcu şi Gheorghe Adamescu care au aparţinut Bibliotecii Ateneului Român. Ulterior colecţiile au crescut şi s-au diversificat prin achiziţii diverse, cumpărături, donaţii, transferuri, etc. ajungând în prezent să posede documente din aproape toate tipurile de documente bibliofile şi de patrimoniu.

Serviciul are în componenţa lui cabinete de lucru şi de studiu pentru fiecare categorie de documente bibliofile în parte, iar activitatea este efectuată de bibliotecari cu studii de biblioteconomie, dar şi cu studii universitare umaniste. Serviciul este structurat conform conţinutului specific al fiecărei colecţii pe şapte compartimente distincte astfel: Bibliofilie, Manuscrise, Arhiva istorică, Periodice româneşti vechi, Stampe, Fotografii, Cartografie. La acestea se adaugă secţia de documente audio-video care are o colecţie de tipărituri muzicale, colecţii de înregistrări pe suporturi diverse, de la discuri de patefon, până la CD-uri şi DVD-uri.

Cabinetul Bibliografic: circa 53000 unităţi bibliografice – incunabule, cărţi vechi, cărţi rare, documente bibliofile. Colecţia de carte românească din Biblioteca Naţională a României numără 7.043 de titluri cu 12.638 u.b. şi cuprinde carte veche tipărită între anii 1508 şi 1830 pe întreg teritoriul naţional şi politic românesc, dar şi în centre tipografice de peste hotare, precum cele de la Uniev, Roma, Lvov, Alep, Sank Petersburg, Veneţia, Viena, Buda, Lipsca, Tiflis, Paris sau Ausbach, centre care au tipărit carte românească pentru Principatele Române.

Biblioteca Naţională deţine în colecţiile sale, tipărituri vechi şi rare dintre care amintim: un exemplar din ,,Liturghier slavonesc" tipărit de ieromonahul de origine sârbă Macarie, unicul exemplar original de pe teritoriul României din ,,Apostol slavonesc" şi unul din ,,Molitvenic slavonesc", ambele tipărite între anii 1545 şi 1547 de Dimitrie Liubavici.

Colecţia de carte modernă bibliofilă are în componenţa ei ediţii rare şi preţioase, ediţii princeps sau de autor, ediţii de lux ilustrate de artişti români consacraţi sau cu legături artistice deosebite, ediţii tipărite pe hârtie specială sau materiale preţioase. Amintim prima ediţie a volumului de poezii semnate de Eminescu şi tipărit în anul 1883, dar şi ediţiile princeps şi ediţiile definitive ale clasicilor literaturii române precum reprezentanţii Şcolii Ardelene, Timotei Cipariu, Ion Eliade Rădulescu, Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, George Coşbuc, Alexandru Vlahuţă, Alexandru Odobescu, Mihail Sadoveanu, Camil Petrescu, Tudor Arghezi, etc. ori ale istoricilor Nicolae Iorga şi A. D. Xenopol.

BDD-A27088 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:16 UTC)

Fondul de carte străină al Colecţiilor Speciale are un pronunţat caracter umanist; în el figurează aproape toţi autorii clasici, din antichitate până în secolul XX, în ediţii princeps, prime ediţii, ediţii originale şi definitive, ediţii cu comentarii erudite datorate unor personalităţi de talie mondială precum Donatus, Erasmus, Melanchton, Guillaume Budé, Paulus Manutius ori Henri Estienne, ediţii ilustrate de artişti celebri ca Pierre Le Rouge, Wolgemuth, Lucas Kranach, Gustave Doré, etc.

Cabinetul de Manuscrise: – manuscrise latine, arabe, persane, slave, greceşti; – cca. 30000 unităţi bibliografice corespondenţă şi pagini din jurnale (Titu Maiorescu, Martha Bibescu, George Enescu, Simona Lahovari, Mircea Eliade, Emil Cioran, Vasile Voiculescu, Mihail Sebastian etc.); manuscrise literare (O. Goga, N. Iorga, I. Pillat, Duiliu Zamfirescu, L. Blaga, Camil Petrescu, M. Sadoveanu, Tudor Arghezi, G. Călinescu, etc.).

Arhiva istorică: fondul ,,M. Kogălniceanu" (1.162 dosare), ,,I. C. Brătianu" (724 dosare), ,,Al. Saint-Georges" (5.804 dosare).

Periodice vechi româneşti (de la începutul secolului 19 până la 1948): calendare, almanhuri, anuare, anale, ziare, organe ale partidelor politice, reviste culturale, literare, juridice, economice, etc.

Cabinetul de stampe cuprinde lucrări de grafică românească începând cu pionierii genului de la noi: Carol Pop de Szatmary şi Theodor Aman, trecând prin creaţiile lui Nicolae Grigorescu, Sava Henţia, Theodor Pallady, Iosif Iser, Francisc Şirato, Jean Al. Steriadi, Nicolae Tonitza, până la contemporanii Dimitrie Ghiaţă şi Corneliu Baba.

Colecţia de grafică străină se compune în majoritate din lucrări ale şcolilor franceză, italiană, olandeză, engleză şi germană. Se regăsesc în această colecţie litografii semnate de Auguste Raffet, Alois von Saar, Eugène Ciceri, Wüllner, Bodmer, care ne-au vizitat ţara în secolul al XIX-lea. Aceste litografii prezintă un real interes istoric, ele descriind aşezări, peisaje, obiceiuri şi costume româneşti din aceea epocă.

Colecţia de gravuri şi stampe cuprinde următoarele categorii de lucrări de grafică: desen românesc: 7.000 de u.b.; desen străin: 240 de u.b.; gravură românească: 3.400 de u.b.; gravură străină europeană: 5.300 de u.b.; stampe japoneze: 840 u.b.; albume cu gravuri originale: 235 de u.b.; ex-libris-uri: 18.000 de u.b.

Cabinetul de Fotografii: cca. 113000 unităţi bibliografice – fotografii originale şi cărţi poştale ilustrate.

Cabinetul Cartografic: cca. 3661 unităţi bibliografice – hărţi istorice, hărţi lingvistice, hărţi etnografice, hărţi demografice, hărţi militare, hărţi turistice, hărţi şi planuri topografice, planuri ale oraşelor şi statelor;

BDD-A27088 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:16 UTC)

cca. 1000 atlase geografice, geologice, climatice, meteorologice, hidrografice, cărți cu hărți ale solului şi mediului.

Cabinetul Audio-Visual: discuri de gramofon, discuri, CD-uri, DVD-uri, partituri, monografii, etc.

Filiala Batthyaneum din Alba Iulia a Bibliotecii Naționale a României (4)

Biblioteca a fost înființată în 31 iulie 1798 din inițiativa şi cu cheltuiala episcopului romano-catolic al Transilvaniei Batthyány Ignác (1741-1798), în cadrul fundației culturale numită inițial *Institutum Batthyaniani Albae Carolinae/*Institutul lui Batthyani din Alba Iulia/. În componența Institutului intra inițial, alături de bibliotecă, un observator astronomic, colecții de istorie şi de ştiințele naturii, o legătorie şi o tipografie menite să le deservească.

Colecția personală a episcopului Batthyány Ignác a fost nucleul bibliotecii Institutului lui Batthyani din Alba Iulia şi constituie şi astăzi fondul de aur al bibliotecii. Donațiile din partea unor persoane particulare şi instituții transilvănene au constituit un alt mijloc de îmbogățire a bibliotecii episcopului Transilvaniei. Biblioteca ființează de două sute de ani în clădirea fostei biserici trinitariene din Alba Iulia. Din anul 1951 biblioteca a purtat numele *Biblioteca documentară Batthyaneum*, iar în anul 1962 a devenit filiala Bibliotecii Centrale de Stat (actuala Bibliotecă Națională a României).

Totalul publicațiilor bibliotecii (fondul de carte veche şi fondurile contemporane reunite) însumează astăzi 70.958 unități bibliografice, între care 24.000 unități bibliografice de carte veche.

Sub raport documentar ştiințific şi bibliofil, cea mai importantă colecție este **colecția de manuscrise**. Ea însumează 1775 de unități bibliografice ilustrative pentru cultura europeană şi transilvăneană din secolele IX-XX. Ele sunt redactate în limbile: latină, germană, maghiară, italiană, spaniolă, franceză, ebraică, armeană, arabă şi turcă. Peste o sută de manuscrise-codice sunt copiate pe pergament şi 66 sunt ilustrate.

Renumele internațional al bibliotecii se datorează şi prezenței la Alba Iulia a celui mai vechi codice medieval occidental înluminat din România. Este vorba de *Codex Aureus* sau *Das Lorscher Evangeliar. I. Theil / Evangheliarul de la Lorsch.Partea I./*, cum este recunoscut manuscrisul în literatura de specialitate din Occident. Manuscris vechi latin, Codex Aureus a fost comandat de către împăratul franc Charles cel Mare (742-814) şi este remarcabil prin caligrafia sa şi imaginile pictate. Este scris pe coli fine de pergament cu litere aurii, de unde îî provine şi numele de

BDD-A27088 © 2008 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:16 UTC)

Codexul Auriu, şi textul manuscrisului reprezintă un fragment din Tetraevangheliar mai precis doar primele două Evanghelii, Evangheliile după Matei şi Marcu. Cealaltă parte a manuscrisului, respectiv Evangheliile după Luca şi Ioan se găsesc la Biblioteca Vaticanului din Roma. Legătura actuală a părţii de manuscris aflată la filiala din Alba Iulia nu este cea originală, cle două coperţi din fildeş aflându-se la Londra şi Roma. Este un caz unic al unui document care se găseşte în trei ţări.

Dintre celelalte manuscrise miniate de mare valoare bibliofilă amintim: *Biblia Sacra* (sec. XIII), *Psalterium Davidicum cum calendario* (sec. XIII), *Missale Strigoniense* (1377), *Horae canonicae latine et gallice* alias *Codex Burgundus* (sec. XIV-XV), *Promissio Andreae Vendramini ducis Venetiarum* (1476) ş. a.

Colecţia de incunabule conservă 571 de unităţi bibliografice, majoritatea provenite din fondul iniţial de carte al bibliotecii. Cel mai vechi incunabul este *Opera* lui Apuleius Lucius Madarensis tipărită la Roma de pionierii tipografiei italiene, Konrad Sweynheym şi Arnold Pannartz, în 28 februarie 1469. Există peste treizeci de ediţii princeps şi un mare număr de ediţii de o mare raritate. Din prima categorie amintim: Macrobius: *In somnium Scipionis expositio. Saturnalia* (Venezia, Nicolas Jenson, 1472), Tertullianus: *Apologeticus contra gentiles* (Venezia, Bernardino Benalio, 1494), Lucanus: *Pharsalia* (Venezia, Juvenis Guerinus, 1477), Quintilianus: *Institutiones oratoriae* (Roma, Giovanni Filippo Lignamine, 1470), etc.

Colecţia de carte veche tipărită între anii 1500-1800 în diverse case de editură europeană însumează un fond documentar de 24.000 de unităţi bibliografice, între care 7.950 sunt din secolele al XVI-lea şi al XVII-lea.

Din seria raritãţilor tipografice româneşti conservate la Batthyaneum amintim: *Palia* (Orăştie, 1582), *Noul Testament* (Bălgrad, 1648), *Sicriul de Aur* (Sebeş, 1683), *Evanghelie* (Blaj, 1765), *Îndreptarea legii* (Târgovişte, 1652), *Evanghelia învăţătoare* (Mănăstirea Dealu, 1644), *Psaltirea* (Râmnic, 1743) etc.

Biblioteca conservă şi alte **colecţii care au valoare arhivistică sau muzeală**. Fondul de **documente de arhivă** este constituit în principal din arhiva Capitului romano-catolic din Alba Iulia şi cea a Conventului de la Cluj-Mănăştur (circa 17.163 documente), la care se adaugă corespondenţa manuscrisă a unor episcopi romano-catolici ai Transilvaniei (43.081 documente).

Colecţiile muzeale conţin: monede (3735 de piese greceşti, romane şi dacice), sigilii (59 de piese); medalii (28 bucăţi); decoraţii (6); medalioane decorative (42 bucăţi); bancnote (238 bucăţi); minereuri (3.000 de pietre,

BDD-A27088 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:16 UTC)

roci, cristale); moluşte (208 specii în 685 de exemplare); instrumente astronomice (53 bucăţi); orologii (2); obiecte de artă religioasă (335 piese); ţesături (215 piese reprezentând obiecte de vestimentaţie proprie cultului catolic); tablouri (96 de bucăţi); piese preistorice din epoca bronzului sau fierului şi antice (300 obiecte), ex-libris-uri etichetă (circa 1635 de piese).

Valorificarea patrimoniului deosebit de valoros al bibliotecii se realiează în forme diverse pornind de la semnalarea în cataloage şi baze de date, editarea de lucrări de specialitate, organizarea de manifestări culturale tematice, sprijin documentar în relizarea de materiale culturale tipărite sau audio-video de către alte instituţii etc. până implicarea în proiecte naţionale şi internaţionale de prezervare şi valorificare a moştenirii culturale naţionale. În continuare ne oprim doar asupra proiectelor la care lucrează biblioteca.

Biblioteca Naţională a României este implicată în unele proiecte internaţionale ample şi deosebit de interesante, în principal în proiecte care urmăresc crearea de conţinut digital relevant care pun în evidenţă memoria culturală europeană. Din perspectivă strict biblioteconomică, dorim să menţiionăm proiectele:

– „**Manuscriptorium**" (5), finanţat şi coordonat de Biblioteca Naţională a Republicii Cehe şi care are ca scop construirea unui mediu virtual de cercetare pentru domeniul resurselor istorice. Manuscriptorium a început prin colectarea şi disponibilizarea prin internet a informaţiilor privind resursele istorice de tip carte conectate la o bibliotecă virtuală de documente digitizate.

Proiectul Manuscriptorium isi are originile in initiativa UNESCO „Memory of the World" din 1992. Republica Ceha a participat in acest program cu proiectul „Memoriae Mundi Series Bohemica", proiect care a permis identificarea si reprezentarea in context ellectronic a cartilor vechi. Experienta acumulata a facut posibila dezvoltarea ulterioara a proiectului Manuscriptorium cu scopul de a crea o bibliotecă virtuală care să permită accesul prin Internet la cartea veche, manuscrise, carte rara sau bibliofilă si in egală mesura sa creeze un context electronic de informare, documentare si cercetare. Principalii contribuitori la acest proiect sunt bibliotecile, muzeele, arhivele si alte institute de cultura detinatoare de patrimoniu cultural de acest tip.

Ca orice bibliotecă, şi biblioteca virtuală Manuscriptorium detine un catalog online si permite accesul la documente full text.

În momentul actual, Manuscriptorium este cea mai mare bibliotecă digitală de manuscrise şi cărţi vechi din Europa oferind acces la peste 1

BDD-A27088 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:16 UTC)

milion de pagini de manuscrise, carti vechi, harţi sau alte documente istorice digitizate. Catalogul are peste 180.000 inregistrări bibliografice din care 3082 reprezintă volume digitizate integral.

O etapă superioară în evolutia Manuscriptorium este proiectul **ENRICH** – **E**uropean **N**etworking **R**esources and **I**nformation concerning **C**ultural **H**eritage (6)**,** un proiect dezvoltat în cadrul programului eContentPlus. De asemenea coordonat de Biblioteca Națională a Republicii Cehe, ENRICH are ca scop agregarea virtuală a informațiilor privind documente petrimoniale vechi, în special manuscrise şi incunabule şi alte documente istorice. Scopul principal este acela de a furniza accesul neîngrădit la documente patrimoniale vechi din diferite instituții de cultură din Europa astfel încât să se creeze un spațiu virtual partajat de cercetare. ENRICH este construit pe platforma Bibliotecii Digitale Manuscriptorium care deja a reuşit să agrege şi să managerieze date din 46 de colecții din Cehia şi din străinătate. ENRICH se derulează în perioada 1 decembrie 2007 – 30 noiembrie 2009. În această perioada îşi propune să reprezinte şi să permită accesul online la mai mult de 5 milioane de pagini de la partetenii direcți şi sute de mii de pagini de la partenerii asociati. Partenerii ENRICH sunt instituții din Europa deținătoare de patrimoniu cultural adecvat scopului proiectului: biblioteci naționale, biblioteci universitare, arhive, instituții muzeale sau de cultură. Consorțiul ENRICH este constituit din 18 parteneri şi este susținut de un nr destul de mare de alte instituții deținătoare de importante colecții documentare. Intenția de a coopera în derularea proiectului a fost exprimată, printre alții, de bibliotecile naționale din Ungaria, Kazakhstan, Moldova, Polonia, Romania, Serbia, Suedia, Turcia ca de altfel şi biblioteci universitare din Bratislava, Bucureşti, Heidelberg.

Biblioteca Națională a României a contribuit la proiectul Manuscriptorium/ ENRICH cu cărți româneşti vechi datând din secolele XVI- XVII. Aceste materiale au o valoare istorică şi artistică deosebită. Cea mai mare parte a acestor lucrări de patrimoniu o reprezintă lucrările religioase dar sunt de asemenea şi cărți de drept sau istorice. Una din cele mai valoroase lucrări este prima carte tipărită pe teritoriu românesc – Liturghierul slavonesc – tipărit în anul 1508 la Mânăstirea Dealu în timpul domnitorului Radu cel Mare de către călugărul Macarie din Muntenegru.

– **The European Library – TEL** (7), proiect inițiat cu fonduri europene având ca obiectiv să furnizeze accesul liber la resurse informaționale şi documentare existente în 47 de biblioteci naționale din Europa în 20 de limbi. Resursele digitale pot fi în text integral sau bibliografice (înregistrări bibliografice ale documentelor non-electronice). De ce bibliotecile naționale? Biblioteca națională a unei țări îşi asumă rolul de a

BDD-A27088 © 2008 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:16 UTC)

capitaliza, organiza, prelucra, prezerva şi valorifica patrimoniul cultural naţional prin funcţiile sale specifice (depozit legal, control bibliografic naţional, centru naţional pentru conservare şi restaurare, centru metodologic)

Cele 47 biblioteci naţionale europene participante în ,,The European Library – TEL" sunt membre CENL – **Conference of European National Librarians** (8).

Proiecte noi se dezvoltă pornind de la TEL şi beneficiează de cofinanţare:

TEL- ME- MOR (2005-2007) sprijină 10 biblioteci naţionale din Europa din rândul noilor state membre să devină membre cu drepturi depline în TEL.

TEL+ (2007-2008) este finanţat de Comisia Europeană şi are două mari obiective:

– digitizarea a 20 milioane de pagini de conţinut în câteva limbi;
– sprijinirea României şi Bulgariei să devină membre cu drepturi depline în TEL.

Biblioteca Naţională a României este membru TEL+ din octombrie 2007.

– **European Digital Library – EDL** (9) (2006-2008) este proiect finanţat de Comisia Europeană în cadrul programului eContent+. EDL este o extensie a The European Library- TEL, fondat de CENL şi scopul este de a furniza acces la colecţiile electronice ale bibliotecilor printr-un singur punct de acces. Proiectele TEL şi EDL se sprijină mutual şi vor dezvolta interfeţe cu aspecte multilingve, în acord şi cu implicarea CENL î iniţiativa privind bibliotecile digitale (i2010 Digital Libraries). The European Library – TEL are o importanţă deosebită în fundamentarea organizaţională a European Digital Library. EDL se bazează pe colaborarea dintre TEL şi alte iniţiative non-biblioteci în direcţia protejării şi valorificării patrimoniului cultural european şi naţional.

Începând cu anul 2008, the **European Digital Library – EDL** a intrat într-o nouă etapă de dezvoltare. A devenit **EUROPEANA** (10) şi îşi propune să fie implicată în dezvoltarea de conţinut digital în toate statele membre CENL. Comisia Europeană doreşte ca această iniţiativă dezvoltată la nivelul bibliotecilor să fie extinsă şi la muzee, arhive şi alte structuri instituţionale cu rol în conservarea şi valorificarea patrimoniului cultural european. În acest scop au fost elaborate două recomandări: *Council Conclusions on Digitisation and Online Accessibility of Cultural Material, and Digital Preservation (2006/C 297/01)*; *Commission recommendation on the digitisation and online accessibility of cultural material and digital preservation (2006/585/EC).*

BDD-A27088 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:16 UTC)

La nivel național, Ministerul Culturii şi Cultelor a inițiat o Politică Publică pentru implementarea Bibliotecii Digitale a României în acord cu cele două recomandări ale Comisiei Europene. Biblioteca Națională a României este implicată în definirea şi realizarea acestei politici publice. Principiul de la care s-a pornit a fost că Biblioteca Digitală a României este o structură unitară de reprezentare a patrimoniului cultural național în format digital, respectându-se accesibilitatea la resursele digitale printr-un singur punct de acces dar în acelaşi timp respectându-se o organizare tematică şi instituțională. Astfel, s-au definit următorii piloni tematici:

- Patrimoniul documentar scris (biblioteci)
- Patrimoniul mobil (muzee, colecții)
- Patrimoniul audio-vizual (arhive audio-vizuale)
- Patrimoniul imobil (monumente, arheologie)
- Patrimoniul arhivistic.

Pentru modulul sau pilonul tematic « biblioteci », Biblioteca Națională a României a elaborat un studiu de fezabilitate (11) la nivelul sistemului de biblioteci publice din România în scopul identificării condițiilor minimale de promovare şi implementare a unei asemenea politici publice în domeniul bibliotecilor. Studiul a avut la bază un chestionar distribuit bibliotecilor județene (care au şi rol metodologic pe raza teritoriului deservit), Bibliotecii Academiei, Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti (ulterior chestionarul a fost distribuit şi altor bibliotecilor universitare pentru a extinde reyultatele cercetarii). Au fost urmărite aspectele privind resursele informaționale şi documentare deținute de biblioteci, implicarea acestora în activități şi proiecte de digitizare, resursele umane şi tehnologice deținute, dificultățile posibile, viziunea asupra procesului de digitizare a colecțiilor deținute.

Procesul de consultare a urmărit:

– Identificarea problemelor şi soluțiilor pentru digitizarea resurselor culturale pentru fiecare modul tematic (patrimoniu documentar scris, patrimoniu mobil, patrimoniul audio-visual, patrimoniu imobil, patrimoniul arhivistic);
– Identificarea soluțiilor optime de digitizare pentru fiecare modul tematic în parte şi propuneri pentru etape de implementare;
– Identificarea materialului cultural specific deja digitizat;
– Identificarea impactului social şi economic pe care îl va avea digitizarea asupra fiecărui modul tematic în parte;
– Identificarea unui corpus reprezentativ al materialelor culturale care vor fi digitizate (criterii, etape, exemple concrete)

BDD-A27088 © 2008 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:16 UTC)

Propunerea de Politică Publică a fost aprobată în ianuarie 2008 cand a şi început să se deruleze efectiv şi stă la baza unui program multianual de 7 ani privind procesul de digitizare a resurselor culturale şi realizare a Bibliotecii Digitale a României.

Concluzii

Prin valoarea colecţiilor sale, Biblioteca Naţională a României este parte a moştenirii culturale europene pentru generaţiile viitoare, poate astfel juca un rol important dezvoltarea digitizarii în domeniul bibliotecilor în România şi să răspundă provocărilor de a realiza o varietate de servicii competitive.

Activitatea curentă, proiectele şi programele derulate la nivelul instituţiei sunt interdependente şi subordonate obiectivului de îndeplinire a misiunii specifice a Bibliotecii Naţionale a României: capitalizarea şi conservarea moştenirii intelectuale naţionale prin organizarea, prelucrarea, valorificarea şi disponibilizarea, prezervarea, patrimoniului documentar naţional în orice media.

Referinţe bibliografice

(1) International Federation of Library Associations (IFLA), National Libraries Section. http://www.ifla.org/VII/s1/index.htm

(2) *Legea bibliotecilor (nr.334 din 31/05/2002),* Republicată in Monitorul Oficial, Partea I nr. 132 din 11/02/2005

(3) NEMEŞ, Doina. Colecţii speciale- prezentare. În: *Informare şi Documentare: lucrări ale sesiunilor profesionale:2007*. Bucureşti: Editura Bibliotecii Naţionale a României, 2007, pp. 105-108; ŢILICĂ, Dana Silvia. Colecţia de carte bibliofilă românească: rarităţi. În: *Informare şi Documentare: lucrări ale sesiunilor profesionale: 2007*. Bucureşti: Editura Bibliotecii Naţionale a României, 2007, pp. 109-115

(4) DÂRJA, Ileana. Biblioteca Batthyaneum - Alba Iulia. În: *Informare şi Documentare: lucrări ale sesiunilor profesionale:2007*. Bucureşti: Editura Bibliotecii Naţionale a României, 2007, pp. 138-141

(5) Manuscriptorium. http://www.manuscriptorium.com/Site/ENG/about_the_project.asp

(6) ENRICH – European Networking Resources and Information concerning Cultural Heritage. http://enrich.manuscriptorium.com/

(7) The European Library – TEL. http://search.theeuropeanlibrary.org/portal/en/index.html

(8) Conference of European National Librarians. http://www.cenl.org/

(9) European Digital Library Project – EDL http://www.edlproject.eu/

(10) EUROPEANA connecting cultural heritage. http://www.europeana.eu/

(11) *Studiu de fezabilitate privind digitizarea, prezervarea digitală şi accesibilitatea on-line a resurselor bibliotecilor*. [document inedit] Studiu realizat de Biblioteca Naţională a României. - Bucureşti, 2007

(12) Ministerul Culturii şi Cultelor. Propuneri de politici publice (2007): Digitizarea resurselor culturale naţionale. http://www.cultura.ro/Files/GenericFiles/PPP-Digitizare.pdf

BDD-A27088 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:16 UTC)